

378.147(082)

Т 78

*Міністерство освіти і науки України
Криворізький державний педагогічний університет
Кафедра педагогіки і методики трудового
та професійного навчання*

**ТРУДОВА ТА ПРОФЕСІЙНА ПІДГОТОВКА
МОЛОДІ НА ЗАСАДАХ ОСОБИСТІСНО
ОРІЄНТОВАНОГО ПІДХОДУ**

*Присвячено 75-річчю Криворізького
державного педагогічного університету*

Матеріали Всеукраїнської науково-практичної
конференції (21-22 жовтня 2004 р.)

3. Лузик Э.В. Разработка и внедрение критериально-ориентированных тестов по учебным дисциплинам, формирующим общенаучную подготовку в вузе. –К., 1996. –27с.

4. Психология: Словарь /Под общ. ред. А.В.Петровского, М.Г.Ярошевского. –М., 1990.

5. Розенберг Н.М. Проблемы измерений в дидактике. –К.: Вища школа, 1979. –175с.

6. Свистун В.І. Використання різних форм тестових завдань при викладанні економічних дисциплін. –Запоріжжя: “Поліграф”, 1999. –60с.

*Трофанова М.П.
Криворізький ДПУ*

ДІАГНОСТИКА ПРОФЕСІЙНОГО ВИБОРУ УЧНІВ У СИСТЕМІ ПОЧАТКОВОЇ ТРУДОВОЇ ПІДГОТОВКИ

Сучасний стан розвитку нашого суспільства гостро ставить проблему підготовки учнівської молоді до життя і трудової діяльності, орієнтованої на особливості ринкового господарювання в нових економічних умовах становлення Української держави.

Вітчизняна і європейська педагогічна наука має значний досвід з теоретичного і практичного обґрунтування суті і завдань професійного самовизначення особистості та професійної орієнтації на всіх етапах трудового навчання (П.Блонський, А.Макаренко, В.Сухомлинський, С.Шацький, К.Ушинський та ін.; Я.Коменський, Д.Локк, Ж.Руссо, Ф.Фербель та ін.).

Актуальність означеного нами дослідження обумовлена потребою у нових підходах до професійної орієнтації учнів, зокрема на етапі початкової трудової підготовки.

Підкреслимо, що в останні роки в школі знижено увагу до ролі трудового навчання. Спостерігається розрив педагогічних зв'язків між трудовою діяльністю учнів і навчально-виховним процесом. Усе очевидніше виявляється відсутність педагогічного прогнозування та вдосконалення системи професійної орієнтації учнівської молоді.

Розв'язання проблеми забезпечення учителем професійної спрямованості учнів початкової школи реалізується через стандартизовані умови освітньої галузі “Технології”, викладені у змісті типових програм з предметів “Трудове навчання” і “Художня праця”.

Дослідження підтвердили, що у формуванні професійного інтересу велика роль належить діагностичній основі цього процесу з опорою на ретельний облік інтересів і здібностей, необхідних для правильного вибору професії, тобто забезпечення диференційованого підходу до

професійного спрямування учнів, починаючи з молодшого шкільного віку, в залежності від їх життєвих і професійних планів.

Найважливішими компонентами вказаних вище програм навчальних предметів з трудового навчання є інформація про професії за сферами: людина – людина; людина – художні образи; людина – знакові системи; людина – техніка; а також інформація про кваліфікаційні якості трудівників, виявлення працелюбності в суспільно корисних видах діяльності, досягнення кінцевого результату праці.

Діагностика професійного спрямування в системі трудової підготовки учнів молодшого шкільного віку буде успішною і результативною за умови, якщо вчитель у співпраці з батьками враховуватиме пізнавальний інтерес і мотив, а також фактор впливу на вибір професії.

Повноцінне здійснення учителем його функції у профорієнтаційній роботі на діагностичній основі можливе тільки при його глибокій обізнаності з теоретичними засадами і практичними уміннями з технології і методики дослідження педагогічних явищ і процесів, дотримання принципу наступності на всіх етапах навчання в загальноосвітній школі.

Проведені опитування та аналіз засвідчили помітну неспіввідносність у ранговому ряду сфер впливу на формування професійного інтересу молодших школярів та їх самовизначення у виборі професії. Так, перше місце займає телебачення, хоча, на жаль, на його екранах відсутня цілеспрямована професійна орієнтація шкільної молоді. Учні захоплюються героями зарубіжних художніх та анімаційних фільмів, які є носіями чужої субкультури, що далеко не завжди узгоджується з українським менталітетом. Лише кожен п'ятий батько чи мати беруть участь і допомагають учителю у професійному спрямуванні дітей.

Виникає занепокоєння, що такі чинники, як навчальна і суспільно корисна праця тільки в двадцяти відсотків учнів мають вплив на їх професійне самовизначення.

У профдіагностиці молодших школярів недостатня увага відводиться ролі уроків трудового навчання, де практично кожна його тема носить професійно орієнтаційне спрямування з визначених програмою типів спеціальностей.

Дослідження також підтверджують необхідність посилення уваги вчителя до реалізації програмних вимог у забезпеченні розвитку особистості через залучення до творчої праці, ознайомленні з основами комп'ютерної грамотності, формуванні конструктивного підходу до виконання трудових завдань і обробки інформаційних даних.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Національна доктрина розвитку освіти України// Освіта України 2002.–№33.–23 квітня.
2. Федорипин Б.О. Психолого – педагогічні засади професійної орієнтації молодших школярів// Підготовка до професійного навчання і праці: Навчально – методичний посібник/ За ред. Г.О.Балла, В.В.Рибалка.–К.: Наукова думка, 2002. –118с.
3. Шавир П.А. Психология профессионального самоопределения в ранней юности.–М.: Педагогика, 1981. – 96 с.

*Калініченко Т.Ф.
Криворізький ДПУ*

НАЦІОНАЛЬНІ ПРІОРИТЕТИ У ВИХОВАННІ: ЛОГІКО – ІСТОРИЧНИЙ АСПЕКТ

У запропонованій статті робиться спроба довести, що в історії національної освіти є теоретичні та практичні дослідження щодо дійсно природного (в сенсі етнізації) виховання особистості носія та виробника національної культури.

Ефективність розбудови національної освіти вимагає, на наш погляд, ретельного вивчення феномену народу, який буде виховуватися та навчатися в її системі. Тому виправданим є звернення до духовної сутності українського етносу. Що необхідно і взагалі можна виховати? Адже доведено: нав'язування непритаманних людині рис неконструктивне та майже безрезультатне заняття. Яких саме українців потребують сучасні процеси розвитку нації? Яка виховна система найоптимальніша для самореалізації та вдосконалення національної спільноти?

Французький психолог та історик Гюстав Леон, досліджуючи культуру різних рас і народів, прийшов до висновку: “кожний народ має душевний устрій так само стійкий, як і його анатомічні особливості, і саме від нього походять його почуття, його думки, його установи, вірування, мистецтва. Дослідження національних характерів показало їхню співвіднесеність з 16–ма типами психіки індивіда за класифікацією американського дослідника типології Карла Юнга. Український характер було віднесено до соціотипу “етико–інтуїтивний інтроверт”, псевдонім “миротворець”. Провідними психічними функціями цього соціотипу є “етика відносин” та “інтуїція здібностей”. “Етика відносин” – це славетна українська лагідність, толерантність, прагнення розв’язування конфліктів шляхом умовляння, налагодження особистісних стосунків. “Інтуїція здібностей” виявляється в українській ліричності і